LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Lausunto

Päivämäärä: 5.3.2024

Erityisasiantuntija Sofia Johansson

Tieto- ja turvallisuusosasto, automaatioyksikkö

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi liikennevakuutuslain, Liikennevakuutuskeskuksesta annetun lain ja vakuutusyhtiölain muuttamisesta (HE 10/2024 vp)

Yleistä

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi liikennevakuutuslain, Liikennevakuutuskeskuksesta annetun lain ja vakuutusyhtiölain muuttamisesta (HE 10/2024 vp).

Hallituksen esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2021/2118 moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta annetun direktiivin 2009/103/EY muuttamisesta. Esityksessä ehdotetut muutokset liittyvät pääosin direktiiviin täytäntöönpanoon. Esityksessä ehdotetaan myös sellaisia muutoksia, joiden taustalla on kansallisia lainmuutostarpeita.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa hallituksen esitystä ja pitää siinä ehdotettuja muutoksia perusteltuina.

Ajoneuvon määritelmä liikennevakuutuslaissa

Esityksessä ehdotetaan, että liikennevakuutuslain ajoneuvon määritelmää muutettaisiin. Esityksen mukaan ajoneuvolla tarkoitettaisiin sellaista moottoriajoneuvoa, joka kulkee mekaanisella voimalla maata mutta ei raiteita pitkin, ja jonka suurin rakenteellinen nopeus on yli 25 kilometriä tunnissa tai suurin nettopaino yli 25 kilogrammaa, sekä kytkettyä tai irrallista perävaunua. Ajoneuvona ei kuitenkaan pidettäisi ajoneuvolain 28 §:n 1 momentissa tarkoitettua sähköavusteista polkupyörää. Ajoneuvon määritelmä rajaisi jatkossa liikennevakuutuslain soveltamisalan ulkopuolelle eräät kevyet ja hitaasti kulkevat ajoneuvot.

Esityksessä ehdotetaan myös, että ajoneuvolla tarkoitetaan painosta riippumatta vuokrattua sähköpotkulautaa. Vuokrattu sähköpotkulauta määriteltäisiin liikennevakuutuslaissa siten, että se olisi sähkömoottorilla varustettu, astinlaudalla seisten ohjattava ja ohjaustangolla varustettu kaksipyöräinen ajoneuvo, jonka rakenteellinen nopeus on enintään 25 kilometriä tunnissa, joka elinkeinotoiminnassa vuokrataan yleisön saataville henkilöiden kuljettamista varten. Liikennevakuutettaviksi tulisivat näin ollen elinkeinonharjoittajien vuokraamat sähköpotkulaudat riippumatta niiden painosta.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää perusteltuna liikennevakuutuslain ajoneuvon määritelmän tarkentamista niin sanotulla 25–25-säännöllä, jonka perusteella vakuuttamisvelvollisuus koskisi ajoneuvoja, joiden rakenteellinen nopeus on enemmän kuin 25 kilometriä tunnissa tai ajoneuvon massa on enemmän kuin 25 kilogrammaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää hyvänä esityksen mukaista ehdotusta siitä, että elinkeinonharjoittajien vuokraamat sähköpotkulaudat tulisivat liikennevakuutettaviksi riippumatta niiden painosta. Ehdotuksen tavoitteena on osaltaan se, että vuokrattujen sähköpotkulautojen turvaominaisuuksia ei heikennettäisi esimerkiksi laskemalla niiden painoa. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tätä tavoitetta tärkeänä.

Elinkeinonharjoittajien vuokraamat sähköpotkulaudat ovat tällä hetkellä ajoneuvolain 29 §:n mukaisia kevyitä sähköajoneuvoja, joiden eteenpäin vievien moottoreiden suurin yhteenlaskettu jatkuva nimellisteho on enintään 1,00 kilowattia ja rakenteellinen nopeus enintään 25 kilometriä tunnissa. Kevyille sähköajoneuvoille ei ole asetettu ajoneuvolaissa painorajaa.

Vuokrattavien sähköpotkulautojen lisääminen liikennevakuutuslain soveltamisalaan parantaa vahinkoa kärsineiden asemaa verrattuna nykytilaan, jossa vuokrattavat sähköpotkulaudat eivät ole liikennevakuutettavia. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tätä hyvänä muutoksena nykytilaan verrattuna. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää hyvänä myös sitä, että vakuuttamisvelvollisuus voi mahdollisesti kannustaa elinkeinonharjoittajia parantamaan liikkumisvälineiden turvallisuutta parantuvan turvallisuuden mahdollisesti vaikuttaessa vakuutusmaksuihin.

Ajoneuvolain 29 a §:n mukaisiin kevyisiin automaattisiin tavarankuljettimiin liittyen on aiemmin esiintynyt epäselvyyksiä ajoneuvojen vakuuttamisvelvollisuudesta. Ajoneuvolain mukaan kevyellä automaattisella tavarankuljettimella tarkoitetaan etähallittua, automaattisella ajojärjestelmällä varustettua sähköajoneuvoa, jonka moottoreiden yhteenlaskettu jatkuva nimellisteho on enintään 1,00 kilowattia ja jonka suurin rakenteellinen nopeus on enintään 15 kilometriä tunnissa. Ajoneuvon on täytettävä rakenteen, hallintalaitteiden ja varusteiden osalta ajoneuvolain 13 §:n 2 momentin 1–5, 10 ja 12 kohtien vaatimukset sekä oltava mitoiltaan ja massoiltaan sellainen, ettei siitä aiheudu haittaa tai vaaraa muille tienkäyttäjille. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kevyen automaattisen tavarankuljettimen mitoista, massoista, valoista, heijastimista, äänimerkinantolaitteesta ja jarruista. Esityksessä ehdotetun ajoneuvon määritelmän mukaan sellaiset kevyet automaattiset tavarankuljettimet, joiden suurin nettopaino on yli 25 kilogrammaa, tulisivat liikennevakuutettaviksi.

Vuokratun sähköpotkulaudan kuljettajan henkilövahinkojen korvattavuus

Esityksessä ehdotetaan vuokratun sähköpotkulaudan kuljettajan henkilövahinkojen korvattavuus rajattavaksi vain liikennevakuutuslaissa tarkoitettuihin sairaanhoitokustannuksiin. Ehdotus rajaa vuokratun sähköpotkulaudan kuljettajan vahinkojen korvattavuutta verrattuna muun ajoneuvon kuljettajan vahinkojen korvattavuuteen. Jos vahinkoon olisi osallisena muitakin moottoriajoneuvoja, korvattaisiin vahinkoon syyttömän sähköpotkulaudan kuljettajan vahingot esityksen mukaan täysimääräisesti kuten nykyisinkin syyllisen vastapuolen liikennevakuutuksesta. Myös sähköpotkulaudan liikenteeseen käyttämisestä kolmansille osapuolille aiheutuneet vahingot korvattaisiin täysimääräisesti.

Tehtyä rajausta perustellaan esityksessä sillä, että valmistelun yhteydessä katsottiin tarkoituksenmukaiseksi ottaa huomioon uuden liikkumismuodon elinkelpoisuus, sillä korvattavuuden rajaamisella sairaanhoitokustannuksiin olisi merkittävä vaikutus vakuutuksesta korvattaviin vahinkoihin ja sitä kautta lautojen vakuuttamisesta perittäviin vakuutusmaksuihin. Edelleen sähköpotkulautojen ollessa uusi liikkumismuoto, ja niihin liittyvien vahinkojen ollessa profiililtaan erilaisia kuin aiemmin vakuutettavissa ajoneuvoissa, on esityksen mukaan tarpeen säädellä myös niiden aiheuttamien vahinkojen korvattavuudesta.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää edellä mainittua ratkaisua perusteltuna, vaikka vahinkojen korvattavuus onkin erilainen verrattuna muiden ajoneuvojen kuljettajien vahinkojen korvattavuuteen. Nykytilaan verrattuna liikenne- ja viestintäministeriö pitää hyvänä sitä, että vuokratut sähköpotkulaudat tulisivat ehdotuksella liikennevakuutuslain soveltamisalaan ja vuokratun sähköpotkulaudan vakuutuksesta korvattaisiin vuokratun sähköpotkulaudan kuljettajalle liikennevakuutuslaissa tarkoitetut sairaanhoitokustannukset. Tällä hetkellä vuokrattujen sähköpotkulautojen yksittäisonnettomuuksissa aiheutuneet kustannukset tulevat pääosin hyvinvointialueiden ja viime kädessä veronmaksajien maksettavaksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että niin sanotun sähköpotkulautailun liikenneturvallisuuteen vaikutetaan kokonaisvaltaisesti useilla eri keinoilla, joilla voidaan vaikuttaa sähköpotkulautaonnettomuuksien ja liikennevahinkojen syntyyn ennaltaehkäisevästi. Erityisen tärkeää on, että ajoneuvoilla ajetaan turvallisesti ja voimassa olevia liikennesääntöjä noudattaen. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallituskauden aikana luodaan mikroliikkumista (muun muassa sähköpotkulaudat) ohjaavaa lainsäädäntöä sekä annetaan kaupungeille ja kunnille työkalut mikroliikkumisen hallintaan. Liikenne- ja viestintäministeriössä on syksyllä 2023 käynnistetty hallitusohjelmakirjauksen mukainen lainsäädäntöhanke. Hankkeen tavoitteena on laatia hallituksen esitys tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi, joilla luodaan mikroliikkumista ohjaavaa lainsäädäntöä sekä annetaan kaupungeille ja kunnille työkalut mikroliikkumisen hallintaan. Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta ja mahdollistaa uudenlaisia liikkumisen palveluita ja innovaatioita. Lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tehtävänä on selvittää ja arvioida, millaista sääntelyä tarvitaan, jotta kevyillä sähköajoneuvoilla ja polkupyörillä liikkuminen ja pysäköiminen on jatkossa mahdollisimman turvallista, eikä vaaranna esteettömyyttä.

Kilpailut ja lajiharjoittelu

Esityksessä ehdotetaan, että liikennevakuutuslain soveltamisalaa muutettaisiin. Voimassa olevan 1 §:n 2 momentin 3 kohdan maininta siitä, että moottoriajoneuvo ei ole liikenteessä, kun sitä käytetään liikenteestä eristetyllä alueella kilpailu- tai testaustarkoituksiin taikka kilpailuun välittömästi liittyvään harjoitteluun, ehdotetaan poistettavaksi. Tämä johtaisi siihen, että erilaiset moottoriurheilukilpailut ja –testaukset tulisivat liikennevakuutuslain soveltamisalaan. Esityksen mukaan eristetyllä alueella ajettavia kilpailuja koskevan rajoitussäännöksen kumoaminen on perusteltua säännöksen soveltamiseen liittyvän epävarmuuden takia. Epävarmuus on liittynyt erityisesti eristetyn alueen määritelmään. Kumoaminen laajentaisi liikennevakuutuslain soveltamisalaa ja vahinkojen korvattavuutta hiukan. Rajoitussäännöksen poisto lisäisi varmuutta liikennevakuutuslain soveltamisalasta ja siitä, että mahdolliset sivullisille ja katsojille aiheutuneet vahingot korvattaisiin riippumatta kilpailualueen ominaisuuksista.

Esityksessä ehdotetaan, että kilpailuun tai lajiharjoitteluun osallistuneelle ajoneuvolle tai sen kuljettajalle aiheutuneita vahinkoja ei korvattaisi. Esityksessä ehdotetun uuden 41 a §:n mukaan liikennevahinkoa ei korvattaisi ajoneuvon liikennevakuutuksesta, kun se on aiheutunut ajoneuvon kuljettajalle itselleen. Tällaisissa tilanteissa liikennevakuutus kattaisi sivullisille aiheutuneet vahingot, mutta ei kuljettajalle aiheutuneita vahinkoja. Kuljettajan vahingot katettaisiin muulla vakuutusturvalla. Esityksen mukaan edellytyksenä on, ettei toiminnassa ole noudatettava liikennesääntöjä, ja siten otetaan tietoinen vahinkoriski.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää edellä mainittuja muutosehdotuksia perusteltuina.